

Dr. sc. Ivan Šimović, docent
Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu

POSLOVNI UDJELI U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU KAO PREDMET BRAČNE STEČEVINE U REPUBLICI HRVATSKOJ – TEORIJSKE DVOJBE I IZAZOVI U PRAKSI*

Kompleksna životna zajednica poput braka za sobom neminovno povlači i imovinsku zajednicu bračnih drugova koja se očituje kroz njihovu bračnu stečevinu. Analizom određenja bračne stečevine iz Obiteljskog zakona te odredbi o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću iz Zakona o trgovačkim društvima, dolazi se do zaključka da predmetom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli trgovačkih društava koje je formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova unošenjem uloga u temeljni kapital predmetnih društava. Temeljni preduvjet za to jest da su novac, stvari ili prava koja su unesena kao ulog u svako od društava, bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine. Ipak, usprkos navedenim teorijskim postavkama, pojedina pitanja vezana uz poslovne udjele kao predmet bračne stečevine pokazala su se osobito spornima u sudskoj praksi te su stoga predmetom obrade ovog rada.

Ključne riječi: trgovačko društvo, imovina, bračni drugovi

1. UVOD

Brak kao kompleksna životna zajednica odlikuje se visokim stupnjem emocionalne, ali i ekonomske povezanosti bračnih drugova koji tijekom zajedničkog života stvaraju imovinsku zajednicu koja u teoriji obiteljskog prava nosi naziv bračna stečevina. U akademskim izvorima bračna stečevina se definira kao vrlo širok „... skup stvari i prava (*universitas iuris*) koji čine određenu cjelinu i pojavljuju se kao objekt imovinskih odnosa bračnih drugova“.¹ Polazeći od citiranih teorijskih, ali i

* Ovaj je rad napisan u okviru projekta „Novi hrvatski pravni sustav“ Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

1 Alinčić, M., Hrabar, D., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac, A., *Obiteljsko pravo III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 501. i 505.; Tako i: Belaj, V., Bračna stečevina po obiteljskom zakonu, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, 23 (2002), 1, str. 179., 181., 185. i 197.; Jelinić, Z., Bračna stečevina u kontekstu Zakona o trgovačkim društvima, u: Rešetar, B., Župan, M., *Imovinskopravni aspekti razvoda braka – hrvatski, europski i međunarodni kontekst*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2011., str. 123.; Općenito o imovini kao temeljnom pojmu građanskog i obiteljskog imovinskog prava, više u: Nikšić, S., Imovina u građanskom pravu, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 62 (2012), 5-6., str. 1614., 1624-1626. i 1629-1630.

zakonskih određenja bračne stečevine iz Obiteljskog zakona² te odredbi o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću iz Zakona o trgovačkim društvima³, dolazi se do zaključka da predmetom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli trgovačkih društava koje je formalnopravno stekao samo jedan od bračnih drugova unošenjem uloga u temeljni kapital predmetnih društava, pod uvjetom da su novac, stvari ili prava koja su unesena kao ulog u svako od društava, bili stečeni radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili da potječu iz te imovine.⁴

Usprkos navedenim teorijskim postavkama, pojedina pitanja vezana uz poslovne udjele kao predmet bračne stečevine pokazala su se osobito spornima u sudskoj praksi. Shodno tome, posebna pažnja posvetit će se analizi dostupne sudske prakse trgovačkih sudova i sudova opće nadležnosti iznalaženju odgovora na pitanja koja su se u praksi pokazala prijepornima, poput pitanja može li imovina koja je u vlasništvu trgovačkog društva čiji je član i imatelj poslovnog udjela jedan od bračnih drugova (primjerice, nekretnine, plovila, motorna vozila ili pak potraživanja prema trećim osobama) predstavljati bračnu stečevinu bračnih drugova? Na temelju provedene analize i uvida u sudsku praksu, autor će nastojati ukazati na mehanizme koji bi trebali osigurati put do pravne zaštite onom bračnom drugu koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela predmetnog trgovačkog društva kao član i imatelj poslovnog udjela, vodeći računa o specifičnostima imovinske zajednice koju bračni drugovi uspostavljaju kao ovlaštenici na predmetnom poslovnom udjelu trgovačkog društva. Na kraju rada se razmatraju normativna rješenja koja se bi mogla inkorporirati u odredbe ObZ-a 15 i ZTD-a te na taj način olakšati rješavanje prikazanih problema koji su rezultat, između ostalih, nepostojanja posebnih odredbi u ObZ-u i ZTD-u kojima bi se regulirale pretpostavke za utvrđenje da li je neki poslovni udjel dio bračne stečevine te ukoliko jest, koje su posljedice za bračne drugove, samo društvo i njegove dosadašnje članove.

2 Obiteljski zakon, *Narodne novine*, br. 103/15. – dalje: ObZ 15.

3 Zakon o trgovačkim društvima, *Narodne novine*, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 111/12, 125/11, 68/13, 110/15. – dalje: ZTD.

4 Prema odredbi članka 11. ObZ-a 15, izvanbračna zajednica koja ispunjava zakonom određene pretpostavke stvara osobne i imovinske učinke kao i bračna zajednica te se na nju na odgovarajući način primjenjuju odredbe Obiteljskog zakona o osobnim i imovinskim odnosima bračnih drugova. Shodno tome, sve što će u radu biti navedeno glede uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova u pogledu poslovnih udjela trgovačkih društava, moglo bi se na odgovarajući način primijeniti i na izvanbračne drugove. Pošto su u Zakonu o životnom partnerstvu osoba istog spola (*Narodne novine*, br. 92/14.) preuzeta polazišta iz Obiteljskog zakona u pogledu definiranja temeljnih pojmova imovinskog prava životnih partnera (bračna stečevina, vlastita imovina i ugovor o imovini), ali i s obzirom na to da odredba članka 54. istog Zakona upućuje na odgovarajuću primjenu odredaba Obiteljskog zakona na imovinske odnose životnih partnera, dolazimo do zaključka da bi se sve što će u radu biti navedeno glede uređenja imovinskih odnosa bračnih drugova u pogledu poslovnih udjela trgovačkih društava, moglo na odgovarajući način primijeniti i na životne partnere.

2. POSLOVNI UDJELI U DRUŠTVU S OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU KAO PREDMET BRAČNE STEČEVINE

2.1. Općenito o institutu bračne stečevine i poslovnim udjelima u društvu s ograničenom odgovornošću kao predmetu bračne stečevine

Prema odredbama ObZ-a 15 bračna stečevina je imovina koju su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječe iz predmetne imovine te su bračni drugovi suvlasnici iste u jednakim dijelovima.⁵ Shodno tome, teorija obiteljskog prava i sudska praksa složne su u stajalištu da rad kao osnova stjecanja imovine mora biti ostvaren za vrijeme trajanja bračne zajednice da bi imovina koja je na taj način stečena predstavljala bračnu stečevinu.⁶ Bračnu stečevinu ujedno će predstavljati i imovina koja potječe iz imovine koja predstavlja bračnu stečevinu, neovisno o trenutku derivativnog stjecanja nove imovine (novih stvari ili prava). To je zbog toga što jednom kad neka stvar ili pravo uđe u sastav bračne stečevine (radom za vrijeme trajanja bračne zajednice), ista ta stvar ili pravo mogu kasnije poslužiti za stjecanje neke druge stvari ili prava. Iz toga proizlazi zaključak, u pogledu kojeg postoji suglasje teorije obiteljskog prava i sudske prakse, prema kojem će sve što potječe od stvari ili prava koja su predstavljala predmet bračne stečevine, također biti dijelom bračne stečevine, neovisno o tome je li do derivativnog stjecanja novih stvari ili prava došlo tijekom trajanja ili nakon prestanka bračne zajednice.⁷

5 U odredbi članka 36. ObZ-a izrijekom je navedeno da bračnu stečevinu čine ujedno i dobitak od igara na sreću te imovinska korist od autorskog prava i autorskom pravu srodnih prava ostvarena tijekom bračne zajednice. Kako je navedeno, bitno obilježje bračne stečevine je da ista predstavlja suvlasništvo bračnih drugova u jednakim dijelovima, što je neoboriva zakonska presumpcija koja je uvedena Obiteljskim zakonom iz 1998. (*Narodne novine*, br. 162/98. – dalje: ObZ 98), dok je prema Zakonu o braku i porodičnim odnosima (*Narodne novine SRH*, 11/78., 27/78, 45/89, 59/90, 25/94. – dalje: ZBPO) bračna stečevina predstavljala zajedničku imovinu u kojoj su udjeli bračnih drugova bili određivi, ali do njihova sporazuma ili sudske odluke nisu bili određeni. O posljedicama različitog uređenja bračne stečevine kao suvlasništva odnosno zajedničke imovine bračnih drugova detaljnije u: Magličić, V., Zakonski režim stjecanja imovine tijekom trajanja braka, Magistrski rad, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 1998., str. 67-71., 112-117. i 132-138.; Belaj, *op. cit.*, bilj. 1., str. 179-181.; Nola, S., Zakonski režim imovinskih odnosa bračnih drugova (usporedba OBZ i ZBPO), Hrvatska pravna revija, 6 (2006), 11, str. 65-66.

6 O različitim vrstama rada koji predstavlja osnovu stjecanja imovine, ali i razlikovanju instituta braka i bračne zajednice detaljnije u: Alinčić *et al.*, *op. cit.*, bilj. 1., str. 85., 501-503.; Hrabar, D., Status imovine bračnih drugova – neka pitanja i dvojbe, *Pravo u gospodarstvu*, 41 (2002), 6, str. 46-48.; Belaj, *op. cit.*, bilj. 1., str. 182-183.; Magličić, *op. cit.*, bilj. 5., str. 71-84.; Nola, *op. cit.*, bilj. 5., str. 66-67. U obrazloženju presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske, posl. br. Rev 393/2011-3 od 5. ožujka 2014. naglašeno je: „...proizlazi da su bitna obilježja bračne stečevine da je stečena radom ili da potječe iz imovine stečene radom, te da je stečena za vrijeme trajanja bračne zajednice...”.

7 Tako i: Magličić, *op. cit.*, bilj. 5., str. 68. i 82. Isti zaključak može se izvesti kako iz recentnih odluka Vrhovnog suda Republike Hrvatske, tako i iz odluka starijeg datuma, a što ukazuje na kontinuitet stajališta sudske prakse glede tog pitanja. Presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske, posl. br. Rev 393/2011-3 od 5. ožujka 2014.: „Bračnu stečevinu ne čini samo ona imovina koju su supružnici stekli za vrijeme trajanja bračne zajednice, nego i ona koja proistječe iz te imovine, pa i u slučaju kad to novo stjecanje bude u korist jednog od supružnika nakon prestanka bračne zajednice.“ Presuda Vrhovnog suda Hrvatske, posl. br. Gž 836/80 od 4. prosinca 1980. odnosi se na institut zajedničke imovine bračnih drugova, ali smo mišljenja da se na odgovarajući način može primijeniti i na institut bračne stečevine

Razmatrajući navedena određenja bračne stečevine te odredbe ZTD-a o osnivanju društva s ograničenom odgovornošću, dolazi se do zaključka da dijelom bračne stečevine mogu biti i poslovni udjeli društva s ograničenom odgovornošću pod uvjetom da je novac koji je uplaćen kao ulog, odnosno da su stvari ili prava koja su unesena kao ulog od strane bilo kojeg od bračnih drugova (čl. 385. i čl. 390. ZTD), u trenutku unošenja u društvo predstavljali bračnu stečevinu. S obzirom na to da se preuzimanjem obveze uplate, odnosno unosa uloga u društvo preuzima poslovni udjel te stječe članstvo u društvu s ograničenom odgovornošću (dalje: društvo)⁸, predmetni poslovni udjel predstavljat će bračnu stečevinu ako potječe iz imovine koja predstavlja bračnu stečevinu.⁹ Isto bi vrijedilo za slučaj da je jedan od bračnih drugova stekao poslovni udjel temeljem naplatnog pravnog posla (npr. ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela – čl. 412. ZTD), pod uvjetom da je iznos kupoprodajne cijene podmirio iz sredstava koja predstavljaju bračnu stečevinu.

Prema teoriji obiteljskog imovinskog prava, u navedenim slučajevima dolazi do stjecanja poslovnog udjela od strane oba bračna druga, ali po različitim pravnim osnovama. Bračni drug koji je nominalno upisan u knjigu poslovnih udjela kao imatelj poslovnog udjela¹⁰ i član društva, poslovni udjel je stekao na temelju ugovora o osnivanju društva u trenutku upisa društva u sudski registar (čl. 387. u vezi s čl.

bračnih drugova: „Zajednička imovina bračnih drugova nije samo imovina koju su oni stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice već i ona koja potječe iz te imovine. Stoga bračni drug ima stvarnopravni zahtjev (a ne obveznopravni) u odnosu na imovinu koja je stečena sredstvima što potječu iz bračne zajednice pa i u slučaju kad to novo stjecanje biva po jednom bračnom drugu nakon prestanka bračne zajednice.“ – Žuvela, M., Smoljan-Munjin, I., *Zbirka sudskih odluka iz porodičnog prava*, Narodne novine, Zagreb, 1988., str. 115-116.

8 Pojam poslovnog udjela nije izrijekom definiran u ZTD-u, pa se u akademskim izvorima navodi da poslovni udjel predstavlja ukupnost prava i obveza kao jedinstvene cjeline u odnosu prema društvu. Navedena prava i obveze pripadaju imatelju poslovnog udjela, ujedno i članu društva, na temelju preuzetog uloga. Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak II., Šesto izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Organizator, Zagreb, 2013., str. 78-79.; Gorenc, V., Česić, Z., Buljan, V., Brkanić, V., *Komentar Zakona o trgovačkim društvima, IV. izmijenjena i dopunjena naklada*, RRIF-plus, Zagreb, 2008., str. 954.; Petrović, S., Ceronja, P., *Osnove prava društava - osmo, izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2018., str. 189-190. i 201.; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 124.

9 Vidi i: Alinčić, M., Bakarić Abramović, A., Belajec, V., Dika, M., Hrabar, D., Hrvatin, B., Jakovac-Lozić, D., Korać Graovac A., *Obiteljski zakon – III. izmijenjeno i dopunjeno izdanje*, Narodne novine, Zagreb, 2013., str. 345.; Hrabar, *op. cit.*, bilj. 6., str. 56.; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 123-125.; Cikač, V., Podjela bračne stečevine s osvrtnom na poslovne udjele u d.o.o.-u, *Financije, pravo i porezi*, 2015, 6, str. 182.

10 Istaknuti autori iz područja trgovačkog prava zaključuju da je primjereno koristiti pojam „imatelj poslovnog udjela“. Obrazloženje za to pronalaze u činjenici što „poslovni udjel nije stvar nego označava ukupnost prava i obveza u odnosima između člana društva i poslovnog udjela“ zbog čega bi trebalo „izbjegavati terminologiju stvarnog prava kao što je vlasništvo na poslovnom udjelu“. Prema: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 8., str. 954.; S navedenim stajalištem suglasna je i sudska praksa. Tako Županijski sud u Zagrebu u obrazloženju odluke posl. br. GŽ-126/11 od 19. svibnja 2011. navodi: „Iz navedenog proizlazi da se ova prava (na poslovnim udjelima – napomena autora) ne mogu izjednačiti sa stvarima u smislu citiranih odredbi ZV-a“. Komplementarno stajalište zauzeo je i Županijski sud u Dubrovniku u presudi posl. br. GŽ Ob-43/15 od 27. siječnja 2016. u kojoj zaključuje: „Odredbe ZTD-a ne određuju podredno primjenu odredaba Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima ... a izravna primjena tih odredbi ZV-a ne dolazi u obzir jer se te odredbe odnose na suvlasništvo na stvarima, (pokretninama i nekretninama), a ne suvlasništvo na poslovnim udjelima.“

396. i čl. 4. ZTD)¹¹ ili na temelju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela u trenutku njegova upisa kao člana društva u knjigu poslovnih udjela (čl. 412. u vezi s čl. 411. ZTD).¹² S druge strane, bračni drug koji nije bio stranka navedenih ugovora, predmetni poslovni udjel je stekao *ex lege* u trenutku ispunjenja zakonskih pretpostavki predviđenih za stjecanje bračne stečevine (čl. 36. ObZ).¹³ Upravo ta razlika u pravnoj osnovi stjecanja poslovnog udjela u praksi dovodi do problema zbog toga što je u pravilu samo jedan od bračnih drugova (i to onaj koji je bio stranka ugovora o osnivanju društva, odnosno stranka ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela) upisan kao imatelj poslovnog udjela i član društva u knjizi poslovnih udjela. Prema pravilima trgovačkog prava, upis u knjigu poslovnih udjela konstitutivnog je karaktera, pa drugi bračni drug (onaj koji je poslovni udjel stekao *ex lege*) nije imatelj poslovnog udjela niti je član društva jer se članom društva smatra samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud (čl. 411. ZTD), a što potvrđuje i sudska praksa.¹⁴

11 Treba voditi računa o tome da poslovni udjel ne nastaje u trenutku sklapanja društvenog ugovora, već u trenutku upisa osnivanja društva u sudski registar, o čemu se izjasnila i sudska praksa – vidi presudu Visokog trgovačkog suda Republike Hrvatske, posl. br. Pž 7475/2004-3 od 6. veljače 2007. u kojoj je navedeno: „Obzirom da poslovni udio podrazumijeva prava i obveze člana društva u tom društvu, te budući da društvo nastaje u trenutku upisa osnivanja društva u sudski registar, poslovni udjel nastaje u trenutku upisa osnivanja društva u taj registar.“

12 U slučaju da uprava društva koja je dužna voditi knjigu poslovnih udjela, pravodobno ne obavi upis stjecatelja poslovnog udjela na temelju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela, ZTD propisuje presumpciju da je u knjizi poslovnih udjela obavljen upis s danom kada društvu prisprije valjana prijava za upis (čl. 411/2. ZTD). Shodno tome, u teoriji trgovačkog prava izvodi se zaključak da valjana prijava za upis ima značenje samog upisa u knjizi poslovnih udjela bez obzira na to je li upis stvarno i obavljen te da se u takvim slučajevima članom društva uvijek treba smatrati osoba čije je stjecanje poslovnog udjela prijavljeno upravi društva. Prema: Gorenc *et al.*, *op. cit.*, bilj. 8., str. 965-966.; Navedenu odredbu ZTD-a te teorijsko tumačenje iste, smatramo iznimno važnom za uređenje pravnih odnosa (bivših) bračnih drugova u pogledu poslovnog udjela kao predmeta bračne stečevine.

13 Dugar, G., Division of an Equity Stake in a Company Due to Division of Common Property of the Spouses, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 61 (2014) 2, str. 201-202., 204. i 216.; Rijavec, V., Udeležba zakoncev v kapitalnih gospodarskih družbah, Podjetje in delo, 32 (2006) 8, str. 1706-1707.; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 123.; Cikač, *op. cit.*, bilj. 9., str. 182.; Općenito o pravnim osnovama stjecanja bračne stečevine vidi: Magličić, *op. cit.*, bilj. 5., str. 84., 86. i 116-117.; Gavella, N., Josipović, T., Gliha, I., Belaj, V. i Stipković, Z., *Sivarno pravo, Svezak prvi*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 567. i 569-570.; Ernst, H., Oštećenje vjerovnika i bračna stečevina u novoj ustavnosudskoj analizi, *Liber amicorum Petar Klarić*, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb, 2012., str. 118.; Rešetar, B., Josipović, U., Sporna pitanja bračne stečevine s osvrtom na bankovne ugovore bračnih drugova, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 50 (2013), 1, str. 117-118.; Naravno, bračni drugovi mogu odstupiti od navedenog zakonskog režima stjecanja bračne stečevine, te sklopiti bračni ugovor kojim bi predmetno pitanje pripadanja poslovnog udjela i članstva u društvu mogli regulirati na drugačiji način. Također, neovisno o navedenoj zakonskoj presumpciji da ono što je stečeno ulaganjem bračne stečevine ili na temelju rada za vrijeme trajanja bračne zajednice predstavlja bračnu stečevinu, svaki od bračnih drugova bi mogao tvrditi da je poslovni udjel stečen uplatom, odnosno unosom vlastite imovine kao uloga u društvo, a temeljem čega je preuzeo predmetni poslovni udjel i postao članom društva s ograničenom odgovornošću.

14 Presuda Visokog Trgovačkog suda Republike Hrvatske, posl. br. Pž 3063/05-3 od 5. lipnja 2008.: „Naime, tom je zakonskom odredbom propisano da je u odnosu na društvo član društva samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu obaviješten registarski sud, a smatra se da je u knjizi poslovnih udjela upis obavljen kada društvu prisprije prijava za upis, bez obzira na vrijeme kada

Navedena pravila trgovačkog prava u koliziji su s temeljnim postavkama obiteljskog imovinskog prava prema kojima bi poslovni udjel *ex lege* predstavljao bračnu stečevinu, odnosno zajedničku imovinu bračnih drugova, pod uvjetom da su ispunjene zakonske pretpostavke propisane odredbama ObZ-a, odnosno ZBPO-a, ovisno o tome koji je od navedenih zakona bio na snazi u trenutku stjecanja predmetnog poslovnog udjela.¹⁵ Samim time drugi bračni drug koji je poslovni udjel stekao *ex lege*, trebao bi biti u mogućnosti legitimirati se prema svim trećim osobama, ali i prema samom društvu kao član i ovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu, što je rezultat shvaćanja da poslovni udjel predstavlja jedinstvenu cjelinu koja nije djeljiva (čl. 36. ObZ u vezi s čl. 417. ZTD).¹⁶

Navedeno stajalište potvrđeno je i od strane recentne sudske prakse. Tako Visoki trgovački sud Republike Hrvatske (dalje: VTS RH) u obrazloženju presude posl. br. PŽ-2631/15 od 6. siječnja 2016. navodi: „*U slučaju kada je jedan bračni drug nositelj poslovnog udjela u određenom društvu, a društvo je osnovano za vrijeme trajanja braka, drugi bračni drug je ovlaštenik na tom poslovnom udjelu u smislu odredbe članka 417. ZTD-a u vezi s odredbom članka 271. ZBPO-a. U smislu navedene odredbe Zakona o trgovačkim društvima izraz „više ovlaštenika na poslovnom udjelu“ označava i slučaj kada je poslovni udjel stekao jedan bračni drug. Drugi bračni drug je ovlaštenik na tom udjelu što znači da bračnim drugovima zajedno i nepodijeljeno pripada taj poslovni udjel. Oni nisu pojedinačno i svaki*

je upis stvarno obavljen. ... Zbog toga što tužitelj nije upisan u knjigu poslovnih udjela, a nesporno nije niti podnio prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela upravi trgovačkog društva M. d.o.o., tužitelj nije član tog trgovačkog društva.“

15 Prema pravnom shvaćanju zauzetom na sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (Su IVg 1/2006-4 od 8. svibnja 2006.): „*Na imovinu stečenu za vrijeme trajanja bračne zajednice do 1. srpnja 1999. kao dana početka primjene Obiteljskog zakona (Narodne novine, br. 162/98.) primjenjuju se odredbe zakona koji je bio na snazi u vrijeme stjecanja te imovine.*“ Navedeno shvaćanje Vrhovnog suda Republike Hrvatske duboko je ukorijenjeno u hrvatskoj sudskoj praksi, ali trpi ozbiljne kritike od dijela akademske i stručne zajednice. Vidi: Hrabar, D., Retroaktivnost i stečena prava prema Obiteljskom zakonu, Hrvatska pravna revija, 5 (2005) 5, str. 38-46.; Jelinić, op. cit., bilj. 1., str. 122-123.; Aralica, T., Bračna stečevina i drugi imovinski odnosi bračnih drugova u sudskoj praksi, Novi informator, Zagreb, 2015., str. 22-24.; Primjena navedenog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske dovodi do zaključka da sva imovina koja je stečena do 30. lipnja 1999., pa tako i poslovni udjeli društva s ograničenom odgovornošću, predstavlja zajedničku imovinu u kojoj su udjeli bračnih drugova određivi, ali do njihova sporazuma ili sudske odluke nisu određeni. Za razliku od toga, ako je predmetna imovina stečena nakon 1. srpnja 1999. i stupanja na snagu ObZ-a 98, odnosno 1. srpnja 2003. i stupanja na snagu Obiteljskog zakona iz 2003. (Narodne novine, br. 116/03, 17/04, 136/04, 107/07, 57/11, 61/11, 25/13, 75/14, 5/15. – dalje: ObZ 03), predstavljat će bračnu stečevinu u kojoj bračni drugovi suvlasnici u jednakim dijelovima, ako nisu drugačije ugovorili. Potvrdu navedenog pronalazimo i u recentnoj sudskoj praksi VTS RH, posl. br. PŽ-5014/2016-7 od 29. ožujka 2017.: „*Načelo bračne stečevine je u tome što se sva imovina, pa tako i poslovni udjeli u trgovačkim društvima, stečena radom za vrijeme bračne zajednice, ili potječe iz te imovine, smatra njihovom zajedničkom imovinom, dakle skupnim vlasništvom neodređenih suvlasničkih razmjera, ako je stečena do 30. lipnja 1999., a ukoliko je stečena nakon 1. srpnja 2004., njihovom bračnom stečevinom u suvlasništvu supružnika na jednake dijelove, ako nije drugačije među njima ugovoreno.*“

16 Jelinić, op. cit., bilj. 1., str. 131.; Cikač, op. cit., bilj. 9, str. 182.; Mogućnost da se jednog bračnog druga poima kao ovlaštenika na poslovnom udjelu društva spominje i Barbić. Prema: Barbić, J., Pravo društava, Knjiga prva, Opći dio, Treće izmijenjeno i dopunjeno izdanje, Organizator, Zagreb, 2008., str. 40.

za sebe članovi društva pa se u knjigu poslovnih udjela uz poslovni udjel koji im zajednički pripada upisuje svaki od njih. ... Stoga je pravilno prvostupanjski sud zaključio da je predmetni poslovni udjel u društvu G. d.o.o. zajednička imovina tužiteljice i tuženika stečena za vrijeme trajanja braka pa tužiteljica ima pravo zahtijevati status ovlaštenika na poslovnom udjelu“.

U nastavku rada nastojat ćemo, kroz analizu dostupne sudske prakse trgovačkih sudova i sudova opće nadležnosti, iznaći odgovore na pitanja koja su se u praksi pokazala spornima te u konačnici objasniti kako bi se mogao poboljšati nezavidan položaj drugog bračnog druga koji je poslovni udjel stekao *ex lege*.

2.2. Analiza sudske prakse

Jedno od pitanja koje se u praksi pokazalo prijepornim jest postoji li pravno uporište prema kojem bi jedan bračni drug mogao tražiti donošenje presude kojom bi se utvrdilo da imovina u vlasništvu društva s ograničenom odgovornošću, čiji je član i imatelj poslovnog udjela drugi bračni drug (primjerice, nekretnine, plovila, motorna vozila ili pak potraživanja prema trećim osobama), predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu obaju bračnih drugova. Postavljanje takvih tužbenih zahtjeva nije rijetkost u praksi, a posljedica je shvaćanja, koje je pogrešno, prema kojem je bračni drug koji je član društva i imatelj poslovnog udjela zapravo vlasnik predmetnog društva. U teoriji trgovačkog prava naglašava se da članove trgovačkog društva ne treba smatrati niti zvati vlasnicima društva, jer poslovni udio ne znači da članu društva koji ga ima pripadaju imovinska prava na onome što čini imovinu društva.¹⁷ Unatoč navedenom, u praksi je relativno zastupljeno pogrešno stajalište prema kojem bi taj bračni drug trebao ujedno biti i vlasnikom imovine koja je „samo formalnopravno“ u vlasništvu predmetnog društva te pod uvjetom da je ta imovina stečena radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili iz takve imovine potječe, ista bi zapravo predstavljala zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu obaju bračnih drugova.

Navedeno shvaćanje protivno je temeljnim postulatima trgovačkog prava prema kojima društvo s ograničenom odgovornošću predstavlja samostalan pravni subjekt koji ima pravnu i poslovnu sposobnost (čl. 4. i 5. ZTD), a koje mu omogućavaju da stječe imovinu koja je različita i odvojena od imovine članova društva, ujedno i imatelja poslovnih udjela.¹⁸ Zbog toga se u pravnoj teoriji ističe da iz činjenice da je jedan bračni drug imatelj poslovnog udjela ne proizlazi da njemu kao članu društva pripadaju imovinska prava na svemu što čini imovinu samog društva.

17 Tako Barbić ističe: „Iako bi se na prvi pogled moglo pomisliti da je član vlasnik odnosno suvlasnik onoga što ima društvo, pa da je to ekonomski isto, pravna razlika je vrlo velika.“ Prema: Barbić, *op. cit.*, bilj. 16., str. 215.; S navedenim stajalištem suglasni su drugi istaknuti autori iz područja trgovačkog prava, poput Petrovića i Ceronje koji ističu: „Članove trgovačkog društva odnosno njegove dioničare ne treba smatrati niti zvati vlasnicima društva.“ Prema: Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 8., str. 34.; S tim u vezi Gorenc i dr. zaključuju: „Kao što nema vlasništva nad fizičkom osobom, tako nema vlasništva nad pravnom osobom.“ Citirano prema: Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 124., bilj. 9.

18 O tome detaljnije u: Barbić, *op. cit.*, bilj. 16., str. 203-204., 211. i 215.; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 8., str. 24. i 33-34.

Dakle, društvo s ograničenom odgovornošću te bračni drug koji je član tog društva i imatelj poslovnog udjela, različiti su pravni subjekti čija se imovina razlikuje.¹⁹ Time dolazimo do zaključka da ono što se nalazi u imovini društva ne može biti dijelom imovine članova istog tog društva, pa samim time ne može biti niti dijelom zajedničke imovine odnosno bračne stečevine članova društva i njihovih bračnih drugova. U nastavku rada navest ćemo nekoliko primjera iz sudske prakse kojima se potvrđuje prethodno zauzeto stajalište.

Vrhovni sud Republike Hrvatske (dalje: VSRH), u presudi kojom je prihvatio reviziju te preinačio presude nižestupanijskih sudova opće nadležnosti (posl. br. Rev 2128/2010-2 od 18. prosinca 2012.), zauzeo je stajalište prema kojem brod kao imovina društva s ograničenom odgovornošću čiji je jedini osnivač i član tuženi bračni drug *„ne predstavlja, a niti može predstavljati bračnu stečevinu stranaka već se radi o posebnoj imovini pravne osobe, odnosno trgovačkog društva kao treće osobe izvan ove parnice“*. Time je VSRH jasno istaknuo potrebu razlikovanja imovine društva kao jednog pravnog subjekta od imovine bračnog druga tužiteljice kao drugog pravnog subjekta, zaključivši da za konačni ishod postupka nije od utjecaja niti činjenica što je tuženik *„jedini član i osnivač toga društva te da ima potpunu kontrolu nad tim društvom“*. Time je najviši sud u Hrvatskoj, nakon što su nižestupanijski sudovi zauzeli suprotno stajalište, potvrdio prethodno izloženu tezu da jednom kad društvo kupi stvar ili kad netko u društvo stvar uloži, samo društvo stječe pravo vlasništva nad tom stvarju te predmetno pravo postaje dijelom imovine društva, koja se razlikuje od imovine njegovih članova. Osobito zanimljiva činjenica u predmetnom slučaju bila je ta što je tužiteljica pozajmila društvu novce za kupnju predmetnog broda. Niti ta okolnost ne dovodi u sumnju ispravnost zaključka VSRH da predmetni brod predstavlja imovinu društva. Shodno tome, time što je tužiteljica pozajmila društvu novce potrebne za kupnju broda, ista je uspostavila pravni odnos s društvom te je po toj osnovi trebala postaviti obveznopravni zahtjev prema samom društvu, ali ne i prema tuženom bračnom drugu. Razlog tome je što za obveze trgovačkog društva odgovara samo društvo, a ne njegovi članovi (čl. 9. st. 1. i čl. 10. st. 2. ZTD-a), što je jasno istaknuo VSRH u obrazloženju citirane presude.

Prema mišljenju autora, tužbeni zahtjev tužiteljice trebao je biti usmjeren na utvrđenje da poslovni udjel koji u predmetnom društvu ima tuženik predstavlja dio njihove zajedničke imovine odnosno bračne stečevine. Naime, jedino se taj poslovni udjel kao skup članskih prava i obveza tuženika nalazi u njegovoj imovini, dok je brod dio imovine društva. Samim time, poslovni udjel u predmetnom društvu (ne i imovina društva) bi mogao predstavljati dio zajedničke imovine odnosno bračne stečevine tužiteljice i tuženika, pod uvjetom da je novac kojeg je tuženi bračni drug uplatio kao ulog, u trenutku unošenja u društvo predstavljao njihovu zajedničku imovinu, odnosno bračnu stečevinu.

Da je predmetno pitanje razlikovanja imovine društva od imovine članova društva predstavljalo kamen spoticanja, pokazuje i praksa specijaliziranih trgovačkih

¹⁹ Barbić, *op. cit.*, bilj. 16., str. 215.; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 8., str. 34.; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 124.

sudova u Republici Hrvatskoj.²⁰ Tako je VTS RH preinačio presudu Trgovačkog suda u Pazinu kojom je prihvaćen dio tužbenog zahtjeva te je utvrđeno kako je cjelokupna imovina društva s ograničenom odgovornošću (B. d.o.o.), zajednička imovina tužitelja i tuženice stečena u bračnoj zajednici i to svakog u 1/2 dijela. U presudi posl. br. Pž-7677/09-3 od 16. veljače 2011., VTS RH je u cijelosti odbio prethodno navedeni dio tužbenog zahtjeva uz obrazloženje da je „*društvo s ograničenom odgovornošću pravna osoba koja ima svoju posebnu imovinu, različitu od imovine članova društva*“ slijedom čega je utvrdio da je „*sud prvog stupnja pogrešno primijenio materijalno pravo kada je usvojio tužbeni zahtjev jer ne postoji jedinstvo imovine društva s ograničenom odgovornošću i imovine njegovih članova*“. Time je VTS RH potvrdio prethodno izneseno stajalište autora prema kojem ono što se nalazi u imovini društva ne može biti dijelom imovine članova istog tog društva, odnosno samim time ne može niti biti dijelom zajedničke imovine odnosno bračne stečevine članova društva i njihovih bračnih drugova.

3. MEHANIZMI ZAŠTITE PRAVNOG POLOŽAJA BRAČNOG DRUGA KOJI NIJE UPISAN U KNJIGU POSLOVNIH UDJELA KAO ČLAN DRUŠTVA I IMATELJ POSLOVNOG UDJELA KOJI PREDSTAVLJA BRAČNU STEČEVINU

Zaštita bračnog druga koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela kao član društva i imatelj poslovnog udjela trebala bi se osigurati vodeći računa o prethodno objašnjenom stajalištu da zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu bračnih drugova može predstavljati poslovni udjel, ali ne i imovina predmetnog društva. Na takav zaključak nas upućuje i presuda VSRH (posl. br. Rev 1176/2010-2 od 11. prosinca 2012.) u obrazloženju koje se zaključuje: „*Imovinu, pa tako i zajedničku imovinu bračnih drugova, može predstavljati samo poslovni udjel, kao samostalna pravna kategorija...*“.

Shodno tome, bračni drug koji traži pravnu zaštitu trebao bi postaviti tužbu i tužbeni zahtjev s ciljem ishođenja:

a) deklaratorne sudske odluke kojom se utvrđuje da predmetni poslovni udjel predstavlja zajedničku imovinu odnosno bračnu stečevinu njega i bračnog druga koji je upisan kao član društva i imatelj istog poslovnog udjela (tužitelja i tuženika),

²⁰ Pitanje stvarne nadležnosti trgovačkih odnosno općinskih sudova za suđenje u predmetima u kojima je tužbeni zahtjev bio usmjeren na utvrđivanje poslovnih udjela ili dionica kao predmeta bračne stečevine, dugo vremena je bilo predmetom previranja najviših sudova u Hrvatskoj. O pitanju stvarne nadležnosti najprije se izjasnio VTS RH koji je zauzeo stajalište da su za suđenje u takvim predmetima, sukladno odredbi članka 34. stavak 2. ZPP-a, stvarno nadležni općinski sudovi (Pravno shvaćanje prihvaćeno na sjednici VTS RH od 19. lipnja 2008., posl. br. 7 Su-55/08). Međutim, stajalište suprotno od navedenog zauzeo je VSRH u brojnim rješenjima koja je donosio povodom izazivanja sukoba nadležnosti (vidi primjerice rješenja posl. br. Gr1 294/2009-2 od 18. studenog 2009., Gr1 100/2012-2 od 10. travnja 2012., Gr1 487/2012-2 od 27. rujna 2012., Gr1 578/2012-2 od 1. listopada 2012.). U predmetnim rješenjima, VSRH je zauzeo stajalište da su za suđenje u takvim predmetima, sukladno odredbi članka 34. b točka 2. ZPP-a, stvarno nadležni trgovački sudovi. Izneseno stajalište VSRH, s kojim se autor ne slaže, prevladalo je u sudskoj praksi, međutim podrobnija pravna analiza tog pitanja prelazila bi opseg ovoga rada.

b) deklaratorne sudske odluke kojom se utvrđuje da je on, sukladno odredbi članka 417. ZTD-a, ovlaštenik na predmetnom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu²¹, te

c) kondemnatorne sudske odluke kojom se nalaže tuženiku (bračnom drugu koji je upisan kao član društva i imatelj poslovnog udjela) da tužitelju izda ispravu podobnu za upis u knjigu poslovnih udjela predmetnog trgovačkog društva, kao i ispravu podobnu za upis kod nadležnog registarskog suda, kao ovlaštenika na tom poslovnom udjelu u točno određenom dijelu.

Na taj bi način, u slučaju pozitivnog ishoda sudskog postupka, bračni drug koji traži pravnu zaštitu potvrdio da je predmetni poslovni udjel bio stekao *ex lege* u istom trenutku kad ga je formalnopravno bio stekao njegov bračni drug (na temelju ugovora o osnivanju društva ili na temelju ugovora o prodaji i prijenosu poslovnog udjela). Nadalje, došao bi u poziciju da prema društvu, tj. upravi društva podnese prijavu za svoj upis u svojstvu člana društva i ovlaštenika na poslovnom udjelu u knjigu poslovnih udjela (čl. 410. st. 2. i čl. 411. st. 2. ZTD-a). Time bi došao korak bliže prema konačnom cilju – mogućnosti da se prema trećim osobama i samom društvu legitimira kao član društva i ovlaštenik na poslovnom udjelu²², čime bi stekao mogućnost ostvarivanja upravljačkih i imovinskih članskih prava zajedno s (bivšim) bračnim drugom, a što je rezultat shvaćanja da poslovni udjel predstavlja jedinstvenu cjelinu koja nije djeljiva (čl. 36. ObZ u vezi čl. 417. ZTD-a).²³

S obzirom na to da je izmjenama i dopunama ZTD-a (*Narodne novine*, br. 137/09) brisana odredba članka 416. ZTD-a²⁴, poslovni udjel bi se načelno mogao podijeliti pod uvjetom da tako što nije izrijekom zabranjeno društvenim ugovorom samog trgovačkog društva.²⁵ Time bi se otvorila mogućnost da tužitelj postavi tužbu i tužbeni zahtjev na utvrđenje pojedinog poslovnog udjela bračnom stečevinom odnosno zajedničkom imovinom, te da u istoj tužbi postavi i podredni tužbeni zahtjev (sukladno članku 188. Zakona o parničnom postupku²⁶) kojim traži da ga se

21 U kojem dijelu je bračni drug koji je u procesnoj ulozi tužitelja ovlaštenik na poslovnom udjelu ovisit će o tome smatra li on da poslovni udjel predstavlja zajedničku imovinu, odnosno bračnu stečevinu. Sukladno tome, isti će i urediti tužbeni zahtjev na odgovarajući način.

22 Navedeno stajalište potvrđuje VTS RH koji u rješenju posl. br. PŽ 3063/05 od 5. lipnja 2008. navodi: "...ovaj sud smatra da je prvostupanjski sud pravilno zaključio da se tužitelja, zbog toga što nije podnio upravi društva M. d.o.o. prijavu za upis u knjigu poslovnih udjela, ne može smatrati članom društva..."

23 O upravljačkim i imovinskim pravima članova društva s ograničenom odgovornošću detaljnije u: Barbić, *op. cit.*, bilj. 8., str. 238-302.; Petrović, S., Ceronja, P., *op. cit.*, bilj. 8., str. 191-193.; Jelinić, *op. cit.*, bilj. 1., str. 125. i 132.

24 Odredbom članka 416. ZTD-a bile su propisane zakonske pretpostavke za prijenos dijela poslovnog udjela u točno određenim situacijama. O razlozima ukidanja odredbe članka 416. ZTD-a više u: Barbić, J., *Zakon o trgovačkim društvima s uvodnim objašnjenjima, pregledom usklađenosti s europskim pravom i abecednim kazalom*, Peto, izmijenjeno izdanje, Zagreb, 2010., str. 58.

25 Barbić, *op. cit.*, bilj. 8., str. 89. i 91.; U slovenskom Zakonu o gospodarskih družbah, u odredbi članka 483. stavak 4. izrijekom je propisano da se društvenim ugovorom može zabraniti podjela poslovnih udjela. Zakon o gospodarskih družbah dostupan je na: <https://zakonodaja.com/zakon/zgd-1/483-c-len-odsvojitev-dela-poslovnega-deleza> (14.3.2018.).

26 Zakon o parničnom postupku, *Službeni list SFRJ*, br. 4/77, 36/77, 36/80, 6/80, 69/82, 43/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, *Narodne novine*, br. 53/91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14. – dalje: ZPP.

utvrdi ovlaštenikom na predmetnom poslovnom udjelu (sukladno čl. 417. ZTD-a) te u konačnici da traži izdavanje isprave podobne za njegov upis u knjigu poslovnih udjela trgovačkog društva kao ovlaštenika na poslovnom udjelu. Tek nakon upisa u knjigu poslovnih udjela kao člana društva, a ujedno i ovlaštenika na poslovnom udjelu isti bi mogao tražiti sazivanje skupštine društva te predložiti donošenje odluke o podjeli poslovnog udjela na kojem je ovlaštenik, a sve u svrhu diobe bračne stečevine odnosno zajedničke imovine. Nakon donošenja odluke skupštine društva o podjeli poslovnog udjela, nastala bi dva nova poslovna udjela koji bi bili manji od prijašnjega²⁷, ali na tim novonastalim poslovnim udjelima (bivši) bračni drugovi više ne bi bili u položaju ovlaštenika (čl. 417. ZTD-a), već bi bili samostalni imatelji svih članskih prava i obveza koje proizlaze iz predmetnog novonastalog poslovnog udjela. Navedeno stajalište potvrđeno je od strane VTS RH u nekoliko presuda. Tako u obrazloženju rješenja posl. br. PŽ-3111/2016 od 1. rujna 2016. godine VTS RH donosi zaključak: „U tom smislu poslovni udio se može podijeliti na dva ili više poslovnih udjela na način da se stranke sporazume o omjerima njihovih idealnih dijelova, a što ne može učiniti sud već samo član društva odlukom skupštine“. U obrazloženju presude posl. br. PŽ-3073/2013-2 od 19. listopada 2016. VTS RH izrijekom navodi da do „...podjele poslovnog udjela ne dolazi automatizmom, nego odluku o podjeli poslovnog udjela donosi skupština“.

Bračni drug koji traži pravnu zaštitu svakako bi trebao koristiti i dodatne procesne mehanizme koji osnažuju njegov položaj tijekom trajanja samog sudskog postupka u kojem traži donošenje meritorne odluke o poslovnom udjelu kao predmetu bračne stečevine. Tako bi zajedno s podnošenjem tužbe, sadržaj koje smo prethodno detaljno prikazali, bračni drug trebao tražiti upis zabilježbe predmetnog spora u sudski registar (čl. 24. st. 2. toč. 8. u vezi s čl. 38. st. 4. i čl. 38.a Zakona o sudskom registru²⁸), odnosno podnijeti prijedlog za određivanje odgovarajuće privremene mjere s ciljem osiguranja svoje tražbine (čl. 341. u vezi s čl. 346.-347. Ovršnog zakona²⁹). Mišljenje je autora da bi bračni drug koji traži pravnu zaštitu, u takvim slučajevima trebao uz tužbu svakako podnijeti i prijedlog za određivanje privremene mjere zabrane otuđenja i opterećenja poslovnoga udjela na kojeg je upravljena njegova tražbina, uz zabilježbu te zabrane u knjigu poslovnih udjela, odnosno privremenu mjeru zabrane korištenja ili raspolaganja pravima po osnovi predmetnog poslovnog udjela. Time bi bračni drug mogao pokušati prevenirati moguće radnje drugog bračnog druga kao člana društva i imatelja predmetnog poslovnog udjela, a koja bi bila na njegovu štetu (primjerice, prevenirati sklapanje ugovora o osnivanju založnog prava ili o prijenosu spornog poslovnog udjela na drugu fizičku ili pravnu osnovu).³⁰ Nesumnjivo se radi o važnim i korisnim mehanizmima koji su usmjereni

27 Tom prilikom treba voditi računa o odredbi članka 390. ZTD-a kojom je određeno da nominalni iznos poslovnog udjela ne može biti manji od 200,00 kuna, osim ako samim ZTD-om nije drugačije određeno.

28 Zakon o sudskom registru, *Narodne novine*, br. 1/95, 57/96, 1/98, 30/99, 45/99, 54/05, 40/07, 91/10, 90/11, 148/13, 93/14, 110/15.

29 Ovršni zakon, *Narodne novine*, br. 112/12, 25/13, 93/14, 55/16, 73/17.

30 O najčešćim manipulativnim potezima koje u praksi poduzima onaj bračni drug koji je upisan u knjigu poslovnih udjela kao član društva i imatelj poslovnog udjela, detaljnije u: Dugar, *op. cit.*, bilj. 13., str. 212-222.

na podizanje razine pravne zaštite bračnog druga koji je inicirao predmetni sudski postupak.³¹

4. UMJESTO ZAKLJUČKA

Pravni položaj bračnog druga koji nije upisan u knjigu poslovnih udjela kao član društva i imatelj poslovnog udjela koji predstavlja bračnu stečevinu mogao bi se poboljšati i kroz normativnu aktivnost u području obiteljskog i trgovačkog prava. Tako se u akademskim krugovima predlaže uvođenje nove odredbe u Obiteljski zakon kojom bi se izrijeком reguliralo da su bračna stečevina poslovni udjeli, ali i dionice trgovačkih društava koje su bračni drugovi stekli radom za vrijeme trajanja bračne zajednice ili potječu iz te imovine. Na taj bi se način dodatno osnažio položaj prethodno spomenutih bračnih drugova koji bi dobili izričito zakonsko uporište za postavljanje tužbe na utvrđenje da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu obaju bračnih drugova, zatim za postavljanje prijedloga za određivanje odgovarajuće privremene mjere s ciljem osiguranja svoje tražbine te u konačnici i za podnošenje prijedloga za upis u knjigu poslovnih udjela u svojstvu ovlaštenika.

Nakon uspješnog okončanja sudskog postupka i upisa u knjigu poslovnih udjela, bračni drug koji je inicirao predmetni postupak mogao bi se legitimirati kao član društva i ovlaštenik na poslovnom udjelu prema svim trećim osobama, ali i prema samom društvu te bi imao mogućnost ostvarivati upravljačka i imovinska članska prava zajedno s bračnim drugom. Ipak, time se ne bi dokraja razriješili odnosi između bračnih drugova uslijed činjenice što bi oni prema društvu mogli nastupati samo zajedno te na taj način ostvarivati članska prava koja proizlaze iz predmetnog poslovnog udjela, dok bi za obveze odgovarali solidarno. Vodeći računa o tome da su odnosi bračnih drugova nakon prestanka bračne zajednice i pokretanja bračnih sporova, u pravilu znatno narušeni, takva situacija bi mogla biti vrlo nepovoljna za samo društvo jer bračni drugovi kao ovlaštenici na poslovnom udjelu prema društvu mogu nastupati samo zajedno (npr. ako bi glede određene točke dnevnog reda na skupštini društva bračni drugovi kao ovlaštenici različito glasovali, onda bi se trebalo uzeti da glasovi koji pripadaju tom poslovnom udjelu uopće nisu dani). Upravo zbog toga, mišljenje je autora da bi razvrgnuće bračne stečevine na poslovnom udjelu bilo jedino rješenje kojim bi se omogućilo nesmetano poslovanje i funkcioniranje društva s jedne strane, te ostvarivanje prava (i obveza) bračnih drugova po osnovi bračne stečevine na poslovnom udjelu s druge strane. Međutim, analizom mjerodavnih odredbi ObZ-a 15 i ZTD-a dolazi se do zaključka da ne postoje odredbe kojima bi se regulirao način razvrgnuća nakon što se utvrdi da poslovni udjel predstavlja bračnu stečevinu. Slijedom navedenog, u budućnosti će se morati intervenirati u odredbe ZTD-a kojima bi se *de lege ferenda* regulirali modaliteti za razvrgnuće bračne stečevine na poslovnom udjelu kao specifičnom skupu imovinskih prava, te na taj način popuniti postojeću pravnu prazninu.

31 Podrobnija pravna analiza instituta privremene mjere i zabilježbe spora prelazila bi opseg ovoga rada. O tome više u: Dika, M., *Građansko ovršno pravo*, Narodne novine, Zagreb, 2007., str. 846-898.

Dr. sc. Ivan Šimović, Assistant Professor
Faculty of Law, University of Zagreb

**BUSINESS SHARES IN A LIMITED LIABILITY COMPANY AS A
SUBJECT OF MATRIMONIAL PROPERTY IN THE REPUBLIC
OF CROATIA – THEORETICAL DOUBTS AND CHALLENGES IN
PRACTICE**

Summary

A complex life union, such as marriage, inevitably entails a community of property of spouses which is manifested through their matrimonial property. By analyzing the definition of the matrimonial property from the Family Act and the provisions on the establishment of a limited liability company under the Companies Act, it can be concluded that the subject of the matrimonial property may also be the business shares of the companies which were formally obtained only by one of the spouses by investing a stake in the share capital of the companies concerned. The basic prerequisite for this is that the money, things or rights that have been entered as a stake in each of the companies have been acquired by labour during the abidance of the marriage union or derive from that property. Nevertheless, in spite of the aforementioned theoretical settings, certain issues related to business shares as a subject of the matrimonial property have proven to be particularly disputed in the jurisprudence and are therefore the subject of this work.

Key words: limited liability company, property, spouses